

Natuurtoets
Uitbreiding Woningbouwlocatie Oosterstreek
onderzoek naar beschermde plant- en diersoorten

projectnr. 217418
27 augustus 2010

Auteur(s)

Andries Sijbrandij

Opdrachtgever

Stichting Fonds Dorpsbelangen Oosterstreek
Hooltpad 1
8388 MA OOSTERSTREEK

datum vrijgave

27 - 08 - 2010

beschrijving revisie 00

Definitief

goedkeuring

A. Sijbrandij

vrijgave

R. Overzet

Inhoud		Blz.
1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding	2
1.2	Doel	3
1.3	Flora- en faunawet	3
1.4	Werkwijze	3
2	Het plangebied	5
2.1	Bureaustudie natuurwaarden	5
2.2	Terreinbezoek	6
3	Toetsing effecten planontwikkeling	9
3.1	Beschrijving ingreep	9
3.2	Effecten en mitigerende maatregelen	9
3.2.1	Vogels	9
3.2.2	Grondgebonden zoogdieren	9
3.2.3	Vleermuizen	10
3.2.4	Overige soorten	10
4	Conclusies en aanbevelingen	11
4.1	Conclusies	11
4.2	Aanbevelingen	11
4.3	Voorbehoud	11
5	Bronvermelding	12
	Bijlage 1: Wettelijk kader	13

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De aanleiding tot het onderzoek is de voorgenomen woningbouw op een locatie aan het Hooftpad te Oosterstreek ten oosten van Noordwolde. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken, is er onder andere ecologisch onderzoek nodig. In onderstaande figuur is de ligging van het te ontwikkelen gebied weergegeven.

Figuur 1: ligging van het plangebied (blauw omljnd weergegeven) t.o.v. omgeving

Vanuit de natuurwetgeving is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied, zodat hiermee rekening kan worden gehouden.

De Stichting Fonds Dorpsbelangen Oosterstreek heeft Ingenieursbureau Oranjewoud B.V. gevraagd om te onderzoeken of beschermde natuurwaarden te verwachten zijn en of verbodsbepalingen van de natuurwetgeving worden overtreden. Indien dit aan de orde is, worden aanbevelingen gedaan hoe dit voorkomen kan worden, dan wel de effecten van de ingreep zo klein mogelijk te houden (mitigerende maatregelen).

Het plangebied heeft geen beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet 1998. Het plangebied of directe omgeving maakt ook geen deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De voorgenomen ingreep dient dan ook alleen te worden getoetst aan strijdigheden met de Flora- en faunawet.

1.2 Doel

Het doel van de voorliggende natuurtoets is het opsporen van mogelijke strijdigheden van de voorgenomen ingrepen met de huidige Flora- en faunawet en te bepalen of eventueel de aanvraag van een ontheffing noodzakelijk is.

1.3 Flora- en faunawet

In het kader van de Flora- en faunawet is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. De voorgenomen ingrepen vallen binnen deze wetgeving in de categorie ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Indien als gevolg hiervan verbodsbepaling van de Flora- en faunawet worden overtreden (bijvoorbeeld plukken, verstoren, doden, vangen) is een ontheffing ex art. 75 Flora- en faunawet noodzakelijk. Een dergelijke ontheffing moet worden aangevraagd bij het ministerie van LNV. Een ontheffing wordt alleen verleend als met zekerheid is vastgesteld dat de betreffende soort daadwerkelijk in het gebied voorkomt.

Het is hierbij van belang om te weten tot welke beschermingscategorie de aanwezige soorten behoren. De beschermde soorten zijn momenteel ingedeeld in vier categorieën:

- algemene soorten (zgn. tabel 1 soorten) waarvoor geen ontheffingsplicht geldt wegens een algehele vrijstelling;
- overige soorten ('middengroep', de zgn. tabel 2 soorten) waarvoor alleen een vrijstelling geldt indien wordt gewerkt volgens een goedgekeurde Gedragscode. Wordt niet volgens een gedragscode gewerkt, dan is een ontheffing noodzakelijk;
- strikt beschermde soorten (zgn. tabel 3 soorten) waarvoor een ontheffingsplicht geldt voor werkzaamheden die leiden tot verstoring van deze soorten of vernietiging van het leefgebied;
- broedende vogels (eveneens strikt beschermd), waarvoor in zijn algemeenheid geldt dat nesten niet verstoord mogen worden, en waarvoor in principe ook geen ontheffing voor kan worden verkregen. Voor sommige soorten geniet ook het nest en de directe omgeving jaarrond bescherming.

Daarnaast geldt voor alle soorten, ook de niet beschermde soorten, de algemene zorgplicht. Dit houdt in dat redelijkerwijs maatregelen genomen worden, dan wel handelingen met negatieve effecten redelijkerwijs achterwege gelaten worden, om schade aan plant- en diersoorten zoveel mogelijk te beperken.

Om bij het opstellen van plannen of projecten, dan wel bij de uitvoering van de werkzaamheden, rekening te kunnen houden met de aanwezige beschermde plant- en diersoorten is het noodzakelijk om te weten welke soorten in het gebied voorkomen.

1.4 Werkwijze

Om eventuele strijdigheden met de Flora- en faunawet op te sporen dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

1. Welke wettelijk beschermde soorten komen in het plangebied voor? Welke status hebben deze soorten?
2. Welke invloed heeft de geplande ingreep in het betreffende gebied op de (strikt) beschermde soorten?
3. Door welke maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen of verzacht?

4. Indien de duurzame staat van instandhouding van strikt beschermde soorten in gevaar komt, welk vervolgtraject dient dan doorlopen te worden?
5. Voor welke beschermde soorten moet een ontheffing aangevraagd worden?

Om bovenstaande vragen te beantwoorden zijn de volgende stappen doorlopen.

Stap 1. Bureaustudie

Op basis van literatuuronderzoek en verspreidingsatlassen is nagegaan of er wettelijk beschermde plant- of diersoorten in het plangebied voorkomen. Bij het Natuurloket is gecontroleerd of aanvullende (actuele) gegevens verkregen kunnen worden.

Stap 2. Veldbezoek

Na het bureauonderzoek is een verkennend veldbezoek gebracht aan het plangebied en de omgeving. Hierbij is, op basis van de gegevens van de bureaustudie, beoordeeld voor welke soorten het plangebied daadwerkelijk een geschikte habitat biedt en daarmee welke soorten er daadwerkelijk voor kunnen komen.

Stap 3. Effectenonderzoek

Op basis van de beschrijving van de voorgenomen ingreep en de verzamelde gegevens van stap 1 en 2 zijn de (mogelijke) effecten op de verwachte beschermde soorten beschreven. Voor de verwachte negatieve effecten op de beschermde soorten worden mitigerende maatregelen voorgesteld.

Stap 4. Conclusies en advies met betrekking tot vervolg

Op basis van stap 1 tot en met 3 zijn conclusies getrokken met betrekking tot eventuele overtredingen van verbodsbepalingen zoals genoemd in de Flora- en faunawet art. 75, en te nemen vervolgstappen.

2 Het plangebied

Het plangebied bestaat uit een grasland aan het Hooltpad en het Stienpad en heeft een oppervlakte van circa 8.100 m². Aan de noordkant grenst het plangebied aan de berm van het Hooltpad. Aan de westkant grenst het plangebied aan de tuinen van de woningen die langs het Stienpad staan. Het plangebied wordt omsloten door droge sloten. Langs de oostrand van het plangebied staat een bomenrij. Ten zuiden van het plangebied ligt een akker waar maïs wordt verbouwd.

Figuur 2: ligging van het plangebied (rood omlijnd weergegeven)

2.1 Bureaustudie natuurwaarden

De bureaustudie heeft als doel om in beeld te krijgen welke soorten in de ruime omgeving voorkomen zodat de kans op voor komen op het betreffende terrein kan worden ingeschat.

Het plangebied is gelegen in kilometerhok X:207/Y:547. Op de site van het Natuurloket is nagegaan welke verspreidingsgegevens van soorten beschikbaar zijn en hoe intensief het betreffende kilometerhok is onderzocht. Watervogels zijn redelijk onderzocht. De overige soortgroepen zijn niet of slecht onderzocht. Uit de bij het Natuurloket beschikbare gegevens blijkt dat er slechts enkele beschermde soorten bekend zijn. Het betreft één broedvogel, zes watervogels en één algemene amfibieënsoort. Omdat in dit kilometerhok de meeste soortgroepen niet of slecht zijn onderzocht is een volledig rapport niet aangevraagd.

Aanvullend is gebruik gemaakt van inventarisatiegegevens uit verschillende verspreidingsatlassen en enkele internetsites (zie bronvermelding). Het betreft hier gegevens van de soortgroepen vaatplanten, zoogdieren, vogels, amfibieën en reptielen.

Vogels

In de omgeving van het plangebied komen diverse soorten vogels voor. Het betreft hier weidevogels zoals Scholekster en Kievit en watervogels zoals Wilde eend, Waterhoen en Meerkoet. In de bomen of struiken in de aangrenzende begroeiing en de tuinen in de nabije omgeving kunnen diverse zangvogels tot broeden overgaan.

Amfibieën

In de omgeving van het plangebied zullen de volgende amfibieënsoorten voorkomen: Gewone pad, Bruine kikker en Kleine watersalamander.

Zoogdieren

Volgens de gegevens van de Digitale Natuuratlas Fryslân komen in het atlasblok waarin het plangebied ligt, de strikt beschermde Das en de Waterspitsmuis en de strikt beschermde vleermuissoorten Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis voor. Verder komen rond het plangebied algemeen beschermde zoogdierensoorten zoals Woelrat, Veldmuis, Dwergmuis, Egel, Mol en Bunzing voor.

Overige soortgroepen

Van de overige soortgroepen zijn geen waarnemingen, van beschermde soorten, in de omgeving van het plangebied bekend.

Algemeen

Het voorkomen van wettelijk beschermde soorten in een kilometerhok of uurhok betekent niet dat deze soorten zich ook binnen de grenzen van het plangebied bevinden. Het plangebied omvat slechts een klein deel van een kilometerhok en daarmee ook een beperkt aantal verschillende biotopen. Met behulp van het veldbezoek is nagegaan welke dit zijn. Hierdoor kan meer duidelijkheid gegeven worden over de voorkomende dan wel verwachte soorten in het plangebied.

2.2 Terreinbezoek

Om inzicht te krijgen in de natuurwaarden van het plangebied hebben wij 12 juli een veldbezoek gebracht aan het gebied. In het plangebied zijn de volgende biotopen aangetroffen:

- weiland
- bomen en struiken

Weiland

Het grootste deel van het plangebied bestaat uit een weiland. Dit weiland is kort gemaaid en bestaat vooral uit raaigras en soorten, zoals Madeliefje, Rode- en Witte klaver en Grote weegbree. Langs de oost-, west- en zuidrand van het weiland is een droge sloot aanwezig. Er zijn ter plaatse van het weiland en de aanliggende bomen en struiken geen belangrijke floristische waarden aangetroffen. Het weiland vormt een potentieel leefgebied voor algemene zoogdiersoorten zoals Mol en Veldmuis.

Foto 1 :impressie van het weiland

Foto 2: droge sloot langs het weiland

Het weiland vormt geen geschikt biotoop voor weidevogels. Weidevogels prefereren open gebied. Dit ontbreekt in het plangebied doordat er bebouwing, een weggetje, en veel bomen en struiken langs de randen van het plangebied aanwezig zijn. Als ze in het perceel voorkomen zal dat incidenteel zijn en alleen om te foerageren.

Bomen en struiken

Langs de oostrand van het plangebied staat een bomenrij met voornamelijk Zomereik en lagere struiken zoals Gewone vlier en Gewone lijsterbes.

Foto 3 en 4: impressie van begroeiingen langs plangebied

De bomen en struikbeplanting zijn geschikt als broedplaats voor vogels, zoals Winterkoning, Merel, Zanglijster, Grote lijster, Vink, Pimpelmees, Koolmees en Spotvogel. Er zijn geen nesten van vogels met een vaste broed- of verblijfplaats aangetroffen. De bomenrijen, de ondergroei en de slootkanten vormen een geschikt biotoop voor de Gewone bosspitsmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Huisspitsmuis, Veldmuis en Bosmuis. Het biotoop is tevens geschikt voor algemene zoogdieren, zoals Egel, Bunzing, en Wezel. De bomenrijen langs het plangebied kunnen worden gebruikt als vliegroutes en/of foerageergebied door de vleermuissoorten Laatvlieger, Gewone grootoortvleermuis en Gewone dwergvleermuis. Voor de vleermuissoort Watervleermuis is minder geschikt biotoop aanwezig. De Watervleermuis jaagt boven water. Wateren ontbreekt in en nabij het plangebied, zodat deze soort niet voorkomt in het plangebied.

Volgens de gegevens van de Digitale Natuuratlas Fryslân komen in de omgeving de strikt beschermde zoogdierensoorten Waterspitsmuis en Das voor.

Dassen houden van een gevarieerd landschap. Hun burcht maken ze het liefst langs bosranden, in kleine bosjes of in houtwallen. De das houdt van een gebied met een niet te intensieve landbouw met behoorlijke stukken weiland (vanwege de wormen die hij veel eet), ook akkers, boomgaarden, bosjes, heggen enz. moeten voorkomen.

De das heeft een voorkeur voor hellingen. Dassen worden soms ook steenachtige gebieden met kliffen of in steengroeven gevonden. Deze randvoorwaarden ontbreken in plangebied. Hierdoor is er geen geschikt biotoop voor de Das in het plangebied aanwezig.

Schoon en helder water, met een vrij ruige graslandvegetatie direct naast het water, zijn belangrijke randvoorwaarden voor het voorkomen van de Waterspitsmuis. Deze randvoorwaarden ontbreken in plangebied waardoor de Waterspitsmuis niet in het plangebied voor zal komen.

3 Toetsing effecten planontwikkeling

3.1 Beschrijving ingreep

Ter plaatse van het huidige weiland zullen twaalf woningen worden gebouwd in fase 1 en zeven woningen in fase 2. Er zal in fase 1 een toegangsweg vanaf het Hooltpad worden aangelegd. In fase 2 zal een aansluiting op het Stienpad worden gerealiseerd. De bomenrij en struikbeplantingen langs de randen van het weiland blijven gehandhaafd. Door de voorgenomen plannen zal het huidige weiland in het plangebied verdwijnen.

3.2 Effecten en mitigerende maatregelen

De schade en gevolgen van de werkzaamheden voor beschermde flora en fauna worden hieronder per soortengroep besproken. Bovendien zullen maatregelen, die kunnen worden genomen om mogelijke negatieve effecten te beperken, aan de orde komen. Algemeen geldt dat er sprake is van schade als het leefgebied van beschermde soorten wordt vernietigd of verstoord of als beschermde soorten worden vernietigd (planten), verwond of gedood.

3.2.1 Vogels

Werkzaamheden in het broedseizoen zullen leiden tot verstoring van vogels die in de bomen en struiken langs het projectgebied nestelen.

Vanuit de Flora- en faunawet is het niet toegestaan om broedende vogels te verstoren. De werkzaamheden moeten daarom buiten het broedseizoen uitgevoerd worden. Voor het broedseizoen kunnen geen exacte data worden aangegeven, omdat dit van soort tot soort en van jaar tot jaar kan verschillen, maar globaal kan hiervoor de periode 15 maart tot 15 juli worden aangehouden.

Na de ingreep zal het plangebied voor sommige vogelsoorten ongeschikt zijn als broedlocatie. Het plangebied betreft echter slechts een klein deel van het geschikte biotoop: er blijven in de omgeving voldoende geschikte alternatieve verblijfplaatsen beschikbaar. Bovendien betreft het hier algemeen voorkomende vogels. De gunstige staat van instandhouding komt niet in gevaar.

Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd is een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig.

3.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Door de werkzaamheden wordt een deel van het leefgebied van een aantal kleine zoogdieren, zoals enkele muizensoorten, vernietigd. Door de inzet van zware machines lopen deze dieren tevens het gevaar om gedood te worden. Effecten op kleine zoogdieren kunnen worden beperkt door, voordat de werkzaamheden beginnen, de ondergroei zeer kort te maaien. Door de aanwezige vegetatie, ter plaatse van het plangebied, zo kort mogelijk te houden wordt het gebied door het ontbreken van dekking voor veel soorten weinig aantrekkelijk, en zullen zij het gebied verlaten. Tevens zullen tijdens het grondverzet nog aanwezige exemplaren bij gebrek aan dekking het gebied eerder ontvluchten.

Grotere meer mobiele soorten als Bunzing en Wezel, zullen het gebied als gevolg van de verstoring vermijden. In de omgeving zijn voldoende schuilplaatsen voor deze soorten aanwezig. Negatieve effecten op deze soorten zijn dan ook niet aan de orde.

Het gaat hier om algemene soorten uit tabel 1. Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Voor de werkzaamheden (ruimtelijke ontwikkeling en inrichting) hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd.

3.2.3 Vleermuizen

Afhankelijk van de soort maken vleermuizen gebruik van openingen in oudere gebouwen en bomen om te gebruiken als vaste rust- en verblijfplaats. Omdat in het plangebied geen bomen en gebouwen aanwezig zijn, is het voorkomen van vaste rust- en verblijfplaatsen in het plangebied uit te sluiten. Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige elementen om te migreren. De bomenrij langs het plangebied vormt een mogelijke vliegroute en foerageergebied voor de vleermuissoorten Laatvlieger, Gewone grootoorvleermuis en Gewone dwergvleermuis. Deze bomenrij blijft gehandhaafd.

De kwaliteit van vliegroutes wordt nadelig beïnvloed door lichtverstoring. Om lichtverstoring te voorkomen dient de buitenverlichting langs de bomenrij worden beperkt. Binnen het plangebied komen geen verblijfplaatsen van vleermuizen voor. Om die reden veroorzaakt de beoogde ontwikkeling geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen.

3.2.4 Overige soorten

Gezien de aard van het gebied en de daar aanwezige biotopen, kan gesteld worden dat beschermde soorten van andere soortgroepen niet in het onderzoeksgebied verwacht worden.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

De natuurwaarden in en nabij het plangebied zijn beperkt van aard. De voorgenomen werkzaamheden leiden niet tot een wezenlijke verandering van de aanwezige biotopen.

Vogels die broeden in de aangrenzende bomen, struikbegroeiingen en tuinen kunnen worden verstoord. Vanuit de Flora- en faunawet is het verboden om broedende vogels te verstoren. Hiervoor wordt ook geen ontheffing verleend, omdat dit eenvoudig te voorkomen is door buiten het broedseizoen te werken. De werkzaamheden worden volgens planning ruim buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) uitgevoerd. Verstoring van broedende vogels is dan niet aan de orde.

De kwaliteit van vliegroutes voor vleermuizen wordt nadelig beïnvloed door lichtverstoring. Om lichtverstoring te voorkomen dient de buitenverlichting, langs de bomenrij ten oosten van het plangebied, worden beperkt. Binnen het plangebied komen geen verblijfplaatsen van vleermuizen voor. Om die reden veroorzaakt de beoogde ontwikkeling geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen.

De overige soorten waarop mogelijke negatieve effecten te verwachten zijn, staan alle vermeld op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Voor de voorgenomen werkzaamheden hoeft dan ook geen ontheffing van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd.

4.2 Aanbevelingen

De onderstaande mitigerende maatregelen worden voorgesteld in het kader van de algemeen geldende zorgplicht.

- In het kader van de zorgplicht met betrekking tot zoogdieren wordt aanbevolen om voordat de werkzaamheden beginnen, de ondergroei zeer kort te maaien. Het leefgebied voor kleine zoogdiersoorten wordt hierdoor minder geschikt. Tijdens de werkzaamheden zullen nog aanwezige exemplaren bij gebrek aan dekking het gebied eerder ontvluchten;

4.3 Voorbehoud

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op beperkte inventarisatiegegevens van derden en literatuuronderzoek. Deze gegevens geven geen garantie dat tijdens de uitvoering van de werkzaamheden geen (andere) beschermde soorten worden waargenomen. Natuur is vaak verrassend. Om de risico's zo veel mogelijk te verkleinen wordt aanbevolen om vlak voordat de werkzaamheden beginnen, het terrein te controleren op de aanwezigheid van (andere) beschermde soorten.

5 Bronvermelding

- SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming - Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey - Nederland.
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*, Stichting uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 1992.
- S. Vos (redactie), 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân - verspreiding 1990 - 2006. provincie Fryslân, Leeuwarden.
- Digitale Natuuratlas Fryslân, via www.fryslân.nl
- www.fryslân.nl
- www.Natuurloket.nl
- www.RAVON.nl

Bijlage 1: Wettelijk kader

Hieronder volgt een algemene beschrijving van de Natuurwetgeving, gevolgd door betreffende onderdelen van de wetgeving.

De Nederlandse natuurwetgeving

De Nederlandse natuurwetgeving valt uiteen in gebiedsbescherming en soortbescherming. De gebiedsbescherming omvat de beschermde natuurmonumenten (aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998) en de Speciale BeschermingsZones (SBZ), aangewezen in het kader van de Vogel- en/of de Habitatrichtlijn. De gebiedsbescherming van de SBZ is sinds 1 oktober 2005 geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998.

Globaal kan gesteld worden dat de gebiedsbescherming gericht is op de bescherming van de natuurwaarden waarvoor een gebied is aangewezen. Deze bescherming is gebiedspecifiek, maar kent wel de zogenaamde externe werking. Dat wil zeggen dat ook handelingen buiten het beschermde gebied niet mogen leiden tot verlies aan kwaliteit in het beschermde gebied. Het plangebied ligt niet in of in de omgeving van een gebied met een beschermde status in het kader van de Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de Natuurbeschermingswet 1998. De voorgenomen ingreep dient alleen te worden getoetst aan strijdigheden met de Flora- en faunawet.

De soortbescherming is opgenomen in de Flora- en faunawet. Deze wet omvat ook de bescherming van Habitatrichtlijnsoorten buiten de aangewezen SBZ welke zijn vermeld in bijlage IV. Deze bescherming geldt overal in Nederland, ook in de beschermde gebieden. De soortbescherming kent geen externe werking. Projecten worden getoetst aan de directe invloed op beschermde waarden binnen de grenzen van het plangebied. Conform deze wet is de initiatiefnemer bij ruimtelijke ingrepen verplicht op de hoogte te zijn van mogelijke voorkomende beschermde natuurwaarden binnen het plangebied. Vanuit deze kennis dienen plannen en projecten getoetst te worden aan eventuele strijdigheid met de verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

Flora- en faunawet

Onder de werking van de Flora- en faunawet vallen circa 1.000 dier- en plantensoorten. Alle inheemse zoogdieren (m.u.v. de huismuis en zwarte en bruine rat), vogels, amfibieën en reptielen zijn beschermd. Tevens hebben een aantal soorten planten, vissen, insecten en ongewervelden een beschermde status. Voor de in het wild voorkomende planten en dieren geldt de algemene zorgplicht (art. 2).

Volgens de Flora- en faunawet mogen beschermde dier- en plantensoorten niet worden verwond, gevangen, opzettelijk worden verontrust of gedood. Voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet worden beschadigd, vernield of verstoord.

Beschermde planten mogen op geen enkele wijze van hun groeiplaats worden verwijderd of vernield. De verbodsbepalingen van de wet staan genoemd in onderstaand kader.

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde planten:

- Artikel 8: Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of om een andere manier van de groeiplaats verwijderen van planten
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van planten

Verboden handelingen met betrekking tot beschermde dieren:

- Artikel 9: Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen van dieren. Het met het oog op bovenstaande doelen opsporen van dieren.
- Artikel 10: Het opzettelijk verontrusten van dieren
- Artikel 11: Het beschadigen, vernielen, uithalen wegnemen, verstoren van nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren.
- Artikel 13: Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van dieren

De werkingssfeer van de Flora- en faunawet is niet beperkt tot of gerelateerd aan speciaal aangewezen gebieden, maar geeft soorten overal in Nederland bescherming.

In artikel 75 van de Flora- en faunawet worden de ontheffingsmogelijkheden weergegeven. Op 23 februari 2005 is de Algemene Maatregel van Bestuur m.b.t. artikel 75 van de Flora- en faunawet¹ in werking getreden. Middels deze AMvB wordt onder bepaalde voorwaarden een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Deze vrijstelling geldt voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting, bestendig gebruik en bestendig beheer en onderhoud en voor bepaalde (algemeen voorkomende) soorten. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. In de AMvB worden hiertoe verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime AMvB:
Voor deze soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Voor deze soorten is derhalve geen ontheffing nodig. Wel geldt ten aanzien van deze soorten de zorgplicht, die eveneens van de Flora- en faunawet uitgaat. Soorten die vallen onder de vrijstelling betreft onder andere algemene zoogdiersoorten, zoals algemene muizen- en spitsmuizen, de Egel, Konijn en Mol, Ree en Vos; , algemene amfibieënsoorten, waaronder de Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander en plantensoorten als Grasklokje en Gewone dotterbloem.
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime AMvB:
Voor soorten van tabel 2 van de AMvB is bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, indien gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van LNV goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode, dan dient ontheffing aangevraagd te worden, welke wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'(lichte toets). Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 2 de algemene zorgplicht.

1. Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijzigingen van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen.

- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime AMvB.

Voor soorten van tabel 3 geldt het zwaarste beschermingsregime en is bij ruimtelijke ontwikkelingen geen vrijstelling mogelijk van de ontheffingsplicht, ook niet met een gedragscode. Voor deze soorten dient een ontheffing aangevraagd te worden, welke aan vier criteria wordt getoetst (zware toets): de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats wordt niet aangetast, er is sprake van een in of bij wet genoemd belang, er is geen alternatief en 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort'. Daarnaast geldt ook voor soorten van tabel 3 de algemene zorgplicht.

Voor Bijlage 1 soorten uit Tabel 3 kan ontheffing worden aangevraagd op grond van alle belangen genoemd in het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten. In de praktijk komen bij Bijlage 1- soorten onderstaande vier belangen het meeste voor bij een ontheffing voor een ruimtelijke ingreep:

1. Bescherming van flora en fauna (b);
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);
4. Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimte inrichting of ontwikkeling (j)

Voor Bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn uit Tabel 3 geldt voor een ruimtelijke ingreep alleen ontheffing wordt verleend op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:

1. Bescherming flora en fauna (b)
2. Volksgezondheid of openbare veiligheid (d);
3. Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e);

- Vogels

Vogels zijn niet opgenomen in Tabel 1 t/m 3; alle vogels zijn in Nederland gelijk beschermd. T.a.v. vogels geldt, dat werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord verboden zijn.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Ontbreekt zo'n gedragscode dan dient formeel een ontheffing te worden aangevraagd. Voor broedvogels wordt echter geen ontheffing verleend waarbij als voorwaarde wordt gesteld dat broedvogels niet verstoord mogen worden tijdens het kwetsbare broedseizoen; dit mede in het kader van de algemene zorgplicht die ook voor vogels geldt.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen.

Hiervoor is geen standaardperiode, het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd.

Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keer elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten staan vermeld in categorie 1 t/m 4 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Indien de werkzaamheden effect hebben op deze soorten is een ontheffing nodig. Voor vogels kan alleen een ontheffing worden verleend op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dit zijn:

- Bescherming van flora en fauna (b);
- Veiligheid van het luchtverkeer (c);

- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d).

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik zijn alleen tijdens het broedseizoen beschermd. Voor deze soorten* is geen ontheffing nodig, indien werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden of maatregelen zijn getroffen om te voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats gaan vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mag van deze soorten het nest worden verplaatst of verwijderd.

* Een deel van deze soorten zijn ondergebracht in categorie 5 van de 'Aangepaste lijst van jaarrond beschermde vogelnesten' (Ministerie van LNV, 2009). Hoewel het onderbrengen van deze soorten op deze lijst anders doet vermoeden is de vaste rust- en verblijfplaats van deze vogels niet jaarrond beschermd. Dit betreffen namelijk vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.